כמים חיים

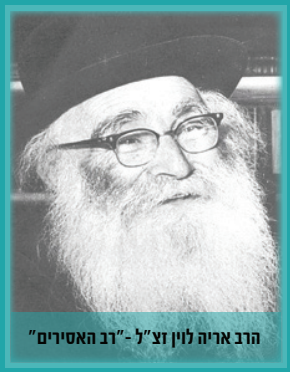
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת וארא

כ"ו טבת תשע"ח

דרך חיים

"למה הרעות לעם הזה ולמה זה שלחתני".

בהבנה פשוטה של פסוק זה, בפשוטו של מקרא, נראה כי משה רבנו ע"ה רואה שמאז בואו לתפקד כמנהיגם של ישראל, מבשר הבשורה, לא רק שהקב"ה לא היטיב, גאל והושיע את עמו, אלא להיפך- המצב החמיר שבעתיים. ועל כך באה הטרוניה מאיתו: "למה זה שלחתני".

ביאר הרבי מגור הזקן, רבי אברהם מרדכי אלתר זצ"ל, כי דבריו של משה רבנו נאמרו לפי דרגתו הנשגבה. ובהקדים את בקשת הרמב"ן זצ"ל מתלמידו שנפטר צעיר לימים, כי בבואו השמיימה ישיב לרמב"ן בהקיץ דברים הנסתרים מהבנת בני אנוש בהנהגת הקב"ה את עולמו; כצדיק ורע לו, רשע וטוב לו, הייסורים המלווים את האומה הישראלית ללא הרף. ובושש התלמיד לשוב ולהיגלות לפני רבו, עד שעשה הרמב"ן תענית ובקשה, ואז בא אליו התלמיד, והבהיר את אי סיבת בואו עד הנה, כי בקשת רבי ומורי הייתה לשוב עם תשובות לשאלות, אך כאן למעלה אין שאלות...

כך ענה הנעם אלימלך זי"ע על הפצרות חזרות ונשנות לביטול גזירה מסוימת, כי הוא רואה שהכל טוב, ואיך יתפלל לבטל את הטוב שרק נראה כרע, כך ענה הנעם אלימלך זי"ע על שנאמר "מפי עליון לא תצא הרעות"?!... מאידך כשהתרחשה גזירה קשה של גירוש יהודים על העיירה הורדנא, ניגשו לרבי נחמן הורדנקר הקדוש, מתלמידי מרן הבעל שם טוב זי"ע (אשר קבור בטבריה בין תלמידי הבעש"ט), למען יסיר חרון אף וחימה. ותשובתו הייתה "גם זו לטובה". כשפגשו את הבעש"ט, שפעל בתפילתו לביטול הגזירה, הגיב ואמר "לו היית בזמן המן הרשע גם היית משיב על גזירת ההשמדה "גם זו לטובה"?? יש לפעול בכל כח לביטול דין וגזירה".

על כך אמר משה רבנו עבד ה', שחציו אלקים וחציו אדם (לשון רבותינו במסכת נדרים), הרי אני איש אלקים, ראשי בשמים וגופי בארץ, ורואה אני שכל גזירת השעבוד באה לטובת עם ישראל, ואיך אתפלל לביטול השעבוד?! "למה הרעות... ולמה זה שלחתני", שהיה עדיף לשלוח מנהיג כזה שלא רואה בשרשם של הדברים, והוא יצעק ויתפלל עד שהגזירה תתבטל.

שלכם בהוקרה רבה,

שבת שלום ומבורך!

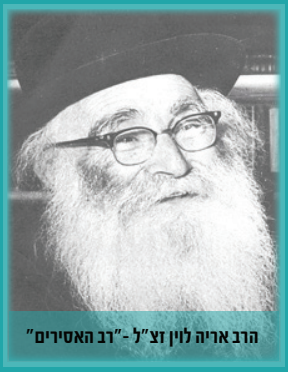
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

כתב אליהו עמיקם:

"שבת שלום רבי, דרך צלחה הביתה ורפואה שלמה!", לחצתי את ידו של ר' אריה לוין, אבי האסירים, והלכתי לדרכי. שש שעות לאחר מכן נגאל ר' אריה מייסוריו, בשעה לפני שחריתו של יום שישי, שבו נברא האדם ושבו צדיקים נפטרים מן העולם, ושאחריו באה השבת, הלך הוא לעולמו.

שש שעות לפני כן ישב על מיטתו בפינת החדר שבקומתו החמישית בבית החולים הדסה עין כרם. הוא ישב שפוף, כשראשו מושפל ומוטה לצד ורגליו נוגעות ברצפה. מפעם בפעם היה מתרומם ומנסה לעמוד. יום אחד לפני כן היה מוטל על המיטה ללא יכולת לזוז או להניע איבר. היתה זו איפוא התאוששות מפתיעה.

בפינתו של הרבי שררה איזושהי חדווה. סביב המיטה נעו בנו של ר' אריה, ר' רפאל, ובעל נכדתו, והם מילאו את הפינה תכונה של אריזת מזוודות של שיבה הביתה, של שחרור מכלא, של כמעט שמחה. "סוף סוף אבא הולך הביתה", אמר ר' רפאל באור פנים. בבוקר סוף סוף הרבי שדיבר בקושי הרגיש צורך לבשר בעצמו את הבשורה. "היה פה אצלי היום הרבי מגור, אמרתי לו שאני רוצה ללכת הביתה, אמר לי "לך הביתה". אם כן אני הולך". "זה הכל אצלו מחושב ומתוכנן", אמר ר' רפאל.

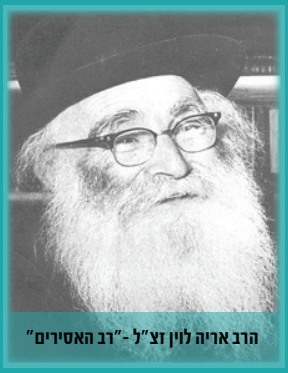
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

"הייתי רוצה לחיות עד יום מותי", סח לי פעם כשצעדנו בלווית אחד מיקירי ירושלים. ואכן הוא חי עד רגע מותו, הוא מיצה את קובעת הייסורים עד תום, עד טיפתם האחרונה, והוא קיבל את הכל כשהכרתו מלאה ועיניו פקוחות. הוא התנגד לגלולות או לזריקות שיש בהן כדי לטשטש חושים. אולם כשגברו המכאובים אפילו על כוח סבלו והוא קיבל תכשיר להרגעת הכאב, גם אז שקע רק במעין תרדמה, כשהוא קולט את כל המתרחש סביבו וחוזר מיד למלוא הכרתו כדי לקבל עליו את העינוי הבא. ומה לא בא עליו? מחלת לב וסרטן הריאות אשר התפשט בהדרגה בבל גופו ובילע את קרביו. על מיטת הדווי נשברה זרועו, יומיים לפני מותו נפל ונסדקה עצם באמת ידו. מרוב הקרנות, זריקות ועירויים היה גופו לפצע ולחבורה אחת. עורו צפד על עצמות המשתברות, ולא נותר בו מתום שלא נדקר או לא נחתך או לא נפגע.

לפני פסח אשתקד, נקרא אליו בנו בכורו ר' חיים יעקב, רב בניו-ג'רזי שבארצות הברית. הרופאים לחשו אז "עוד שבוע". אולם עבר שבוע, עברו שבועיים, עבר הפסח, הבן חזר לקהילתו ועבר גם הקיץ. הרופאים עמדו משתאים כבלי מדע, ואחד הפרופסורים הודה כי למדע אין הסבר לתופעה זו. ובאה שנת תשכ"ט, ועברו הימים הנוראים, וחלף חורף ובא האביב. השבוע הפך לשנה תמימה, ללא הסבר מדעי. הפעם לא הספיק בנו להגיע.

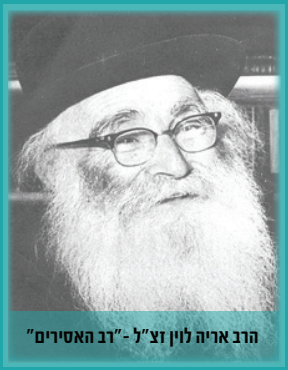
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

הוא ידע בדיוק את מצבו, הוא קלט כל דבר בחריפות חושים מדהימה, הוא הבחין בכל פרט בסביבתו הקרובה. הוא ידע על המתרחש בארץ ובעולם. על כן לא יתכן שלא הרגיש את המתרחש בקרבו. ברם, עד שהקץ לא הגיע ממש נמנע מלדבר על מצבו. הוא השתתף במשחקם של אלה אשר ידעו את המצב, הוא דיבר על החלמה, על שמחות שישתתף בהן, על ישועת השם כהרף עין, על הקרנות ועל טיפול חשמלי, כל זה כדי למנוע דאגה מדורשי שלומו.

רק פעם אחת דיבר עימי כמי שמפסיק את המשחק ורוצה לומר משהו ברצינות. היה זה לפני חודשים אחדים. בשעת חופשה מן החופשות הקצרות בהן היה מועבר מבית החולים לחדרו הדל בשכונת 'משכנות'. ישבנו ביחידות באותו חדר, שבסוף ימיו הפך בדמיונו להיכל מלוכה נכסף. "עכשיו זה הכל כבר ילך מהר", אמר בשלווה, "כפי שנקבע". הוא אמר זאת כאילו גילה טפח מסוד שנמסר רק לו וזר אינו צריך לדעתו, ומיד עבר לנושא אחר כדי לא לשמוע את תגובתי. לא פעם היה קורה שגילה בהיסח דעת כי יודע הוא הרבה יותר ממה שחושבים שהוא יודע. ברגע כזה של גילוי ברמז דק בשבריר של משפט היה מתברר לבן שיחו המודרני כי אותו רבי בן העולם הישן מבין מאה מונים יותר ממנו גם בענייני החיים המודרניים. אך בחלוף אותו רגע היה חוזר ומסתגר בקונכייתו המיושנת.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

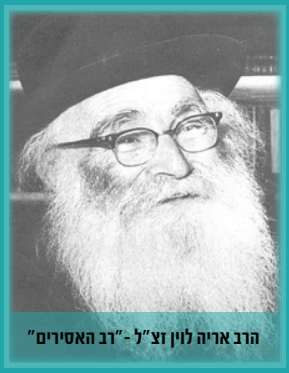

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בדרכו של ר' אריה

מאז אמר לי "עכשיו הכל ילך מהר כפי שנקבע" עברו חדשים אחדים. עתה נדמה לי שהוא ידע מראש את תכנית כל העינויים שעמד להתענות בהם באותם חודשים. ואכן מאז ועד שחריתו של ט' בניסן עבר דרך שבעת מדורי התופת, וקיבל את כולם באהבה. "לקבל יסורים באהבה, מאי רבותא?" אמר פעם, "אשתי הגיעה למדרגה עליונה כזו שאם נגזר עליה משהו מן השמים היא לא היתה צריכה לקבל זאת באהבה, היא בפשטות לא הרגישה, לא מכאוב, לא מיחוש, לא צער. לא להרגיש את הכאב כשהוא נגזר מלמעלה זוהי מדרגה! מה הגדולה להרגיש אותו ולקבל אותו באהבה?". כלומר הוא ייסר את עצמו על שבכלל הרגיש את הייסורים, גם אם קיבל אותם באהבה. אמנם קיבל את כולם באהבה, הוא מעולם לא בא בטרוניה כלפי שמיא, אבל הרגיש את עצמו.

יום אחד אמר "טוב, אם כן לא אראה את המשיח, אז מה? איפה כתוב שדווקא אני צריך לראות אותו? איני מתפלל כלל שאוכל לראות אותו. אני מתפלל כדי שאוכל ללכת לבית הכנסת ולהתפלל, וזה הכל". דברים אלה שמעתי מפיו פעמים רבות, תמיד באותה נעימה שהיה בה שמץ של טרוניה. כי הנה כל ימיו ולילותיו ציפה הוא לביאת הגואל, יום יום שעה שעה.

לפני שנתיים באייר תשכ"ז כבר שמע את פעמיו בשערי ירושלים והוא לא בא. והוא, אריה בן עטל, כבר נקרא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בדרכו של ר' אריה

לישיבה של מעלה על פי מה ש"נקבע", ויצטרך ללכת בלי לראותו. ואז היה אומר מה שהיה אומר כילד המנסה להראות אדישות לגבי פגיעה בכבודו כשהדבר חורה לו היטב.

המכה השניה שעוררה בו טרוניה פגעה אף היא עמוק מאד בנפשו. היה זה כאשר המארה התפשטה בגופו, הגיעה עד עמוד השדרה ושיתקה את גפיו, עתה נשמע שבר בקולו. "לא התפללתי להקביל את פניו, התפללתי כדי שאוכל ללכת להתפלל, עכשיו לא אוכל ללכת עוד". אך כאן הוא לא נכנע. הוא התחיל ללמוד ללכת באמצעות משענת מתכת, ומי שראה אותו במאבק זה עם ייסוריו יכול היה לדמיין בנפשו את מאבק יעקב אבינו עם האלמוני בפנואל כאשר נפגע בירכו. כשגברו הייסורים ונבצר ממנו ללכת הובל לתפילה לבית הכנסת של בית החולים על כיסא גלגלים. את תפילת השחרית האחרונה שלו התפלל באותו בית כנסת פחות מעשרים וארבע שעות לפני שתמה תפילתו לעולמים.

אלו שתי הפגיעות שפגעו בו ממש; הציפיה לגואל עד בוש והשיתוק שמנע ממנו את הריצה לעבודת הבורא. כי פגיעות אלו היו בנפשו. זולת הפגיעות שנפגע בנשמתו, התעלם לחלוטין מעינויי הגוף. שום לענה ממרורי התרופות לא היתה בשבילו מרה מדי, ושום דקירה חתך או כווייה מכאיבים מדי. את אלה קיבל באהבה ללא כל סייג, והם לא עירפלו את דעתו כאמור לרגע.

(צדיק יסוד עולם עמ' 413-416)

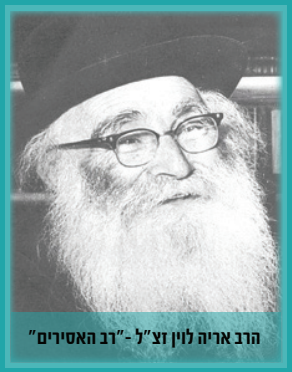
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

בשבוע שעבר עסקנו באדם אשר איחר לבוא לתפילה במניין ולא יספיק להתחיל תפילתו עם הציבור גם אם ידלג על קטעים מסויימים יצטרף לשליח הציבור כאשר זה מתחיל את חזרת הש"ץ.

כאשר מתפלל עם השליח ציבור ישתדל לומר עימו יחד מילה במילה את כל התפילה. כך גם יאמר עם השליח ציבור את 'קדושה'. כך גם יקפיד להגיע יחד עם שליח הציבור ל'מודים' ויאמר את 'מודים' כפי שאומר השליח ציבור, ולא 'מודים דרבנן' כשאר המתפללים.

אך אדם אשר התפלל עם הציבור והאריך בתפילתו והגיע הש"ץ לקדושה או לקדיש- לא יאמר קדושה עם הציבור, אלא יעצור בתפילתו ויקשיב למה שאומרים הציבור ויכוון לדבריהם. ויקשיב לעיקר הקדושה שאומרים הש"ץ והקהל- 'קדוש קדוש קדוש', 'ברוך כבוד' ו'ימלוך', ויש ששתקו והקשיבו גם בברכת 'האל הקדוש' של הש"ץ. אמנם בשבת וכדומה שיש הוספות נוספות יכול, אם רוצה, להמשיך בתפילתו. גם בקדיש יקשיב עד 'אמן יהא שמיה רבא', ויש שעצרו עד 'דאמירן בעלמא'.

אדם שמתפלל כשהגיע הש"ץ ל'מודים דרבנן' יכרע המתפלל עם הציבור, אך לא יאמר עמהם דבר כלל. והנכון ביותר, באם אפשר, לכוון שיגיע בתפילתו ל'מודים' בשעה שהש"ץ מגיע ל'מודים דרבנן' כך שיכרע עמהם בתוך תפילתו. משום שלכתחילה אין כורעים אלא בתחילת וסוף הברכה הראשונה בשמונה עשרה ובברכת ההודאה.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

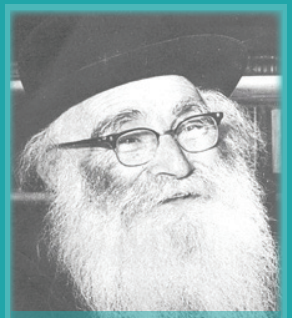

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | **שלום וברכה**

על חולה שנרפא ממחלתו לברך ברכת 'הגומל', על אילו מחלות עליו לברך ברכה זו? האם גם מחלה נפשית בכלל החובה לברך?

תשובה | חולה שנפל למשכב במיטתו חייב לברך ברכת הגומל.

בברכה זו חייב גם מי שחלה במחלה נפשית אשר היוותה סכנה קיומית עבורו.

בברכה.

שאלה | **שלום מורי ורבי,**

רואים בלא מעט שכונות חדשות מציאות חדשה. בשכונה מסויימת החליטו לבנות בית כנסת אחד והציבור הוא מעורב מכל העדות. הפתרון שמצאו הוא שהנוסח נקבע ע"י החזן, ספרדי או אשכנזי.

א. האם נכון פתרון שכזה או שיש לבדוק מאיזו עדה רוב המתפללים וכך להכריע מה יהיה הנוסח?

ב. מה הדין כשהנוסח הוא מהותית שונה (תימני / אשכנז)?

תשובה | קביעת הנוסח בבית כנסת חדש הוא על פי ראש הקהל והגבאים, שהם נחשבים כיום כשבעת טובי העיר. כי הם נחשבים למייצגי דעת רוב הקהל. אם עדיין לא מינו גבאים או מייצגים, אזי דעת רוב הקהל היא הקובעת והשאר נגררים בעקבותיהם (מנחת יצחק ח"ז סימן ד).

אולם כשמראש ייסדו מקום תפילה המוני, הנקרא 'שטיבלעך', החזן הוא המכריע בנוסח התפילה, גם אם הנוסח שלו שונה לחלוטין מהקהל, הן בנוסח- כאשכנז וספרד, והן בהגיית המילים באופן מפליג- כנוסח תימן. כי הכרעת המ"ב (סימן סח סק"ד) שכל אחד יוצא בכל אחד מהנוסחים, וכל נוסח יש לו שער בשמיים, וישנם י"ב שערים ושער י"ג הכולל את כולם (מ"א ומ"ב שם).

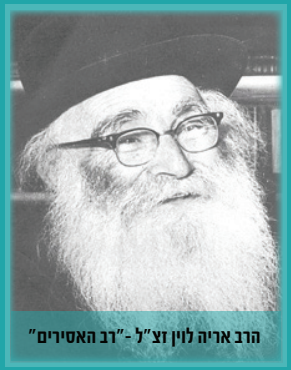
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

המשך תשובה |

אולם בית כנסת שנתייסד על נוסח מסוים, כל עוד ישנים, אפילו מעט, מהמתפללים הקודמים- יש להמשיך בנוסחתם הישנה ואין לשנות (חק יעקב תסח ס"ק ט, אגרו"מ ב כא, חלק"י א עט).

וידוע שבית הכנסת של מרן הרמ"א בקראקוב לא העיזו לשנות את הנוסח על אף שחרב מבלי באי מועד. ואביו של בעל ה'הפלאה' והרר"ש מניקלשבורג התפללו שם בנוסח ספרד ונשרף עמוד התפילה.

אולם להלכה כשאין כבר מתפללים מהעבר מותר לשנות את נוסח התפילה במקום.

ומה שרבי נתן אדלר ובעל ההפלאה התפללו נוסח האר"י אפילו במקומות שהנוסח הוא אשכנז הוא משום שהם היו מופלאים בדורם (עיין חת"ס או"ח טו-טז), וכמו שפסקו האבנ"ז (או"ח יט) והמהר"ם שיק (או"ח מג). ועיין דברי חיים (ב ח) כלפי דברי החת"ם סופר.

המעוניין לשלוח אל הרב אידלס שאלות הלכתיות (בלבד)
מוזמן לשלוח לכתובת
shut.r.eideles@gmail.com
תשובות יישלחו לשואלים ויפורסמו באתר עמותת 'איש צדיק היה' ובעלון.